

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТИКЕТ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність А 3 Початкова освіта
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Етикет учителя початкової школи
Викладач (-і)	Наконечна Лариса Богданівна
Контактний телефон викладача	0687358226
Е-mail викладача	larysa.nakonechna@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Впродовж семестру
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс спрямований на ознайомлення майбутніх учителів початкової школи з педагогічним етикетом в теорії і практиці, зокрема такими його складовими, як мовленнєвий етикет, поведінковий етикет, етикет зовнішності. Курс орієнтований на формування професійної культури поведінки і мовлення студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» задля успішної професійної адаптації/діяльності та комунікування на засадах гуманізму, емпатії, партнерства.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета курсу: сформувати у майбутніх учителів початкових класів компетенції у сфері професійного етикету та готовність їх успішного використання у майбутній педагогічній діяльності. Основними цілями дисципліни є - поглибити знання студентів про етикет, загальнолюдські моральні цінності; - розширити уявлення про професійний етикет педагога; - сформувати компетентності майбутнього вчителя з основ педагогічного етикету; - ознайомити з понятійним апаратом у теорії педагогічного етикету; - спонукати до свідомого застосування набутих знань та вмінь у майбутній професійній діяльності та в реальному житті задля підвищення ефективності навчально-виховного процесу і створення позитивного характеру стосунків між учасниками освітнього процесу в ЗЗСО; - ознайомити з основними принципами й прийомами етико-емпатичного комунікативного спілкування з учнями, їхніми батьками, колегами. - спонукати студентів застосовувати правила професійного і ділового етикету і контролювати свій особистісно-професійний імідж.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетентності: ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК- 5. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми. ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	

Спеціальні фахові компетентності:

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу;

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій;

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПР-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування;

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного і психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, планувати та організовувати заходи щодо запобігання і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи та інших учасників освітнього процесу;

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

5. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
<u>практичні</u> заняття	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	Початкова освіта	4	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	практич ні	сам. роб.

		заняття	
Тема 1. Теоретичні засади дисципліни «Етикет учителя початкової школи». Виникнення етикету як культури поведінки.	2	2	5
Тема 2. Педагогічний етикет: завдання, принципи, поняттєвий апарат. Етикет в сучасній освіті.	2	4	10
Тема 3. Моральна культура педагога	2	4	15
Тема 4. Мовленнєвий етикет. Стилi педагогiчного спiлкування. Оптимальне педагогiчне спiлкування на рiвнях «вчитель - учень», «вчитель - батьки», «вчитель - вчитель». Особливості спілкування з учнями з особливими освітніми потребами.	2	4	15
Тема 5. Правила дистанційної комунікації.	2	4	10
Тема 6. Зовнішність учителя.		2	5
Всього	10	20	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Накопичування балів під час вивчення дисципліни Залік: Лекція 0 Аудиторна робота (АР) – 40% (коефіцієнт 0,4). Самостійна робота (СР) – 40% (коефіцієнт 0,4). Контроль самостійної роботи (КСР) – 20% (коефіцієнт 0,2). СПК = АР + КР + СР + КСР Максимальна кількість балів 100		
Вимоги до письмових робіт	Неприпустимі плагіат та списування. Мовне оформлення роботи повинне здійснюватися за чинними нормами «Правопису української мови». Завдання, здані із запізненням без поважної причини (офіційне звільнення з підтвердженням довідкою чи заявою) оцінюються за шкалою, нижчою на 1 рівень.		
Семінарські заняття	-		
Умови допуску до підсумкового контролю	Система оцінювання успішності передбачає кілька етапів контролю. Перший – це поточний контроль, який має на меті регулярно оцінювати розуміння та освоєння навчального матеріалу студентами з навчальної дисципліни. В межах цього контролю оцінюється якість виконання практичних, творчих і пошукових завдань, які включають аудиторну і позааудиторну роботу, а також здатність усно або письмово відтворювати навчальний матеріал. Важливою частиною поточного контролю є перевірка. Другий етап – підсумковий контроль, який включає тестову перевірку рівня засвоєння студентами теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» та навички його практичного застосування. Студенти з низьким рівнем успішності (менше 50 б.) до підсумкового контролю не допускаються.		
Підсумковий контроль	Форма контролю - залік форма здачі – накопичувальна, комбінована		
7. Політика навчальної дисципліни			

Письмові роботи: виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>)

Академічна доброчесність: плагіат і списування, використання ІІІ під час контрольних робіт та екзаменів заборонено.

Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника». Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять: Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf>), «Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>).

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зараховується відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>) 5 балів за пройдений онлайн-курс, рекомендований викладачем і засвідчений сертифікатом (30 год.). Максимально 10 балів.

8. Рекомендована література

1. Бобир О. В. Етикет учителя: навч.-метод. посіб. К.: Слово, 2009. 216 с.
2. Васянович, Г. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин. *Вибрані твори* : у 7 т. / Г.П.Васянович. Львів, 2015. Т.3 : Педагогічна етика : навч. посібник. С. 372 - 385.
3. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 256 с.
4. Вауліна О. Про етику педагогічного спілкування. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2006. № 1. С.104-106.
5. Войцехівська І. С. Культура спілкування і мовний етикет. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 7. С. 29–34
6. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с.
7. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери). *Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика"*: Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Випуск 5. С. 174-180.

8. Горох Г.В., Карпалюк В. С. Комунікативна лінгвістика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2009. 283 с.
9. Грінкова В. Аксіологічний підхід до проблеми педагогічної культури майбутнього вчителя. *Шлях освіти*. 2002. № 2. С.2-6.
10. Етика: навч. посібник / В.О. Лозова, М.І. Панов, А.О. Стасевська та ін.. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
11. Етика та психологія ділових відносин: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Під ред. Т. Е. Андрєєвої. Х.: Бурун Книга, 2004. 143 с.
12. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібник. Рек. МОН. – [2-е вид., перероб. і доп]. К. : ЦНЛ, 2005. 224 с.
13. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. пос. для студентів ВНЗ. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, 2008. 235 с.
14. Карнегі Дейл «Як здобувати друзів і впливати на людей» КМ-БУКС, 2017. 256 с.
15. Кінг Патрік. Стратегії і тактики спілкування. К.: Книголав. 2017. 128 с.
16. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя. *Шлях освіти*. 2001. № 1. С. 31-34.
17. Кононенко Л. Маніпуляції у професійно-педагогічному спілкуванні соціального педагога : стратегії впливу і протидії. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Полтава, 2013. Вип. 2 (58). С. 85–89.
18. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: схвалена Кабміном України 14.12.2016 р.
№ 988-Р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15>
19. Кравець Л. Комунікативний кодекс освітянина. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 3. С. 10–14.
20. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навч. посібник. Рек. МОН. 3-тє вид., стер. Суми : Університетська книга, 2005. 222 с.
21. Кулик І. В. Підготовка соціальних педагогів до спілкування з батьками учнів шкіл. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова*. К.-Івано-Франківськ, 2013. вип. 17, ч. 2. С. 64–70.
22. Лупашко Н. Ф. Культура спілкування й мовленнєвий етикет українського народу. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 4. С. 30–33
23. Малахов В. Етика спілкування: навч. посібник. К.: Либідь, 2006. 400 с
24. Мельник В.В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації: навчально-методичний посібник. К., 2014. 208 с.
25. Микитюк Г. Ю. Проблема етики і психології спілкування. *Матеріали X звітної наукової конференції викладачів Коломийського інституту* / за ред. О.Поясик, М.Ковальчука. Ів.- Франківськ, 2014. С. 60–64
26. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 134с.
27. Оліяр М.П. Комунікативно-стратегічна компетентність майбутніх учителів початкових класів як складова їх педагогічної культури. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2012. № 46. С. 35-40.
28. Парходько Г. Емоційні погляджування в педагогічних конфліктах. *Директор школи. Шкільний світ*. 2012. № 1. С. 47–51.
29. Педагогічна майстерність : підручник/ І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос [та ін.]; за ред. І.А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. К. : СПД Богданова А.М., 2008. 376 с
30. Петрович А., Ковтун М. Комунікативна культура викладача та проблеми у комунікації зі студентами у вищих навчальних закладах. *Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка*. К., 2017. вип. 1(1). С. 63–66.
31. Професійна етика вчителя: час і вимоги / За заг. ред. Б.М. Жебровського. К., 2000 78 с.
32. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. Львів. 2001. 214 с.
33. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посібник. Київ:

- Зоря, 2003. 287с.
34. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків. К. : Академвидав, 2007.
 35. Скобочкіна Н. І. Прагмалінгвістичні основи мовної етики й мовленнєвого етикету. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 19–21. С. 68–70.
 36. Стахів М. Український комунікативний етикет. К. : Знання, 2008.
 37. Токарева І. В. Ласкаво просимо у школу ввічливості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 1. С. 63–70.
 38. Чепіль М., Дудник Н.. Педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 224 с.
 39. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет. *Етика ділового спілкування*. К., 2002. С. 107-117.
 40. Шабат-Савка С. Толерантність спілкування як спосіб вираження комунікативних інтенцій. *Мандрівець*. 2010. № 6. С. 59–63.
 41. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. К. : Лібра, 2003. 416 с.
 42. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посіб. К.: Вища шк., 2004. 207 с. URL: <http://www.twirpx.com>.
 43. Якобчук І. Формули етикету в діловому спілкуванні. *Українська мова й література в сучасній школі*. 2012. № 7–8. С. 48–50.

Викладач - кандидат філол. наук,
доцент кафедри початкової освіти та освітніх інновацій

Лариса НАКОНЕЧНА